

Студент 4 курсу

Фінансового факультету ХНЕУ

## **ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ**

*Анотація. Досліджено шляхи підвищення ефективності управління кредитними ризиками банку. Розглянуто перспективні напрями та концептуальні засади вдосконалення процесу управління кредитними ризиками банку, що дозволяють оптимізувати кредитний портфель банку.*

*Аннотация. Исследованы пути повышения эффективности управления кредитными рисками банка. Рассмотрены перспективные направления и концептуальные принципы усовершенствования процесса управления кредитными рисками банка, которые позволяют оптимизировать кредитный портфель банка.*

*Annotation. The ways to improve credit risk management of a bank were investigated. The directions and conceptual ways to improve credit risk management process of a bank, that help to improve the loan portfolio, were considered.*

*Ключові слова: кредитний ризик банку, управління, ефективність, автоматизація, перспективні напрями, концептуальні засади, оптимізація кредитного портфеля.*

Негативні наслідки світової фінансової кризи, що суттєво послабили вітчизняну банківську систему, виявили неготовність більшості банків до оперативного й адекватного коригування кредитної політики. Процеси інтернаціоналізації та глобалізації на фінансовому ринку загострюють питання необхідності переоцінки ролі та місця управління кредитними ризиками банків у загальній системі забезпечення їх фінансової стійкості. Це обумовлює необхідність переоцінки теоретичних підходів, організаційно-правових та інформаційно-аналітичних засад управління кредитними ризиками для реалізації стратегічних і тактичних цілей забезпечення фінансової стійкості банківської системи.

Грунтовні дослідження щодо управління кредитними ризиками банку здійснені у працях багатьох науковців та практиків, зокрема в роботах [1 – 6]. У той же час, незважаючи на наукові здобутки та практичний досвід щодо кредитного ризик-менеджменту, низка питань все ще залишається невирішеною остаточно [1]. Об'єктивна потреба у розвитку досліджень у цьому напрямі, актуальність даного питання та його практична значущість обумовлюють вибір теми і мети дослідження.

Метою статті є дослідження шляхів підвищення ефективності управління кредитними ризиками банку.

Основним напрямом удосконалення процесу управління кредитними ризиками є його автоматизація, тобто передача комп'ютерам процесу обробки необхідної інформації в реальному часі за сучасними методиками та вироблення варіантів практичних рекомендацій із прийняття управлінських рішень з їх обґрунтуванням.

Оскільки для ефективного управління кредитними ризиками необхідно враховувати величезну кількість різноманітних чинників в умовах неповної інформації, то перспективним напрямом є розробка й використання інтелектуальних комп'ютерних експертних систем (ЕС), що акумулюють знання кращих експертів у галузі управління кредитними ризиками та виробляють у реальному часі варіанти управлінських рішень з їх обґрунтуванням. Практика застосування комп'ютерних ЕС у різних сферах свідчить про їх ефективність, про можливості широкого розповсюдження завдяки легкості їх тиражування, що дозволяє знижувати їх вартість і зробити доступними навіть для невеликих банків.

Перспективним напрямом в управлінні кредитними ризиками є вдосконалення методів, моделей, алгоритмів і програм, що обґрунтовують раціональність видачі кредиту позичальникові та здійснюють оптимізацію кредитного портфеля банку [2].

Слід розглянути концептуальні засади вдосконалення процесу управління кредитним ризиком у банку [3].

Ефективність кредитної діяльності банку визначається прибутковістю його кредитного портфеля і пов'язаним з її забезпеченням кредитним ризиком, який приймається банком і рівень якого визначається поточним станом світової та національної фінансово-економічних систем у цілому. Це демонструє негайну потребу розробки концепції вдосконалення процесу управління кредитним ризиком банків з урахуванням викликів кризового та посткризового стану світової економіки. Таке вдосконалення має базуватися на загальних та специфічних принципах, основними з яких є [3]: наукова обґрунтованість, комплексний підхід, системність, непереривність, забезпечення надійності та стійкості банку, оптимізація співвідношення дохідності та ризиковості кредитних операцій банку, максимальне врахування дії всієї системи чинників на формування кредитного ризику (як мікроекономічної, так і макроекономічної природи).

Центральне місце в управлінні кредитним ризиком займає моделювання кредитного портфеля, яке дозволяє банку об'єктивно оцінити такі важливі для нього характеристики кредитного ризику, як необхідні резерви під очікувані втрати за портфелем і економічний капітал під неочікувані втрати. Як відомо, модель кредитного портфеля може будуватися двома принципово різними способами [3]: 1) на основі історичного розподілу реальних втрат, наприклад за поколіннями кредитів; 2) на основі даних за показниками ризику окремих кредитів, зокрема в іррегулярності дефолтів позичальників.

Побудова моделі кредитного портфеля першим способом передбачає, що оптимізація його складу буде

-----

дисципліни позичальників. Як показує практика, його використання, у зв'язку з неврахуванням дії макроекономічних чинників ризику і специфічних регіональних та галузевих факторів ризику, є ефективним виключно в стабільних макроекономічних умовах.

Другий спосіб є більш трудомістким, проте дозволяє отримати методичні підстави для проведення аналізу чутливості портфеля до чинників ризику і його стрес-тестування. Методологія стрес-тестування є важливою складовою методичного забезпечення оптимізації кредитного портфеля банку, дозволяючи оцінити зміну вартості кредитного портфеля в умовах рецесії або кризи. Спеціальний документ комітету Базеля із стрес-тестування випущений у 2009 році [4]. Згідно з ним відповідна методологія повинна дозволяти оцінювати вплив усього комплексу негативних чинників на втрати по кредитному портфелю. Це, відповідно, передбачає поширення імітаційного моделювання в області формування методичного забезпечення стрес-тестування кредитних портфелів. Результати стрес-тестування можуть бути використані для оптимізації кредитного портфеля з відповідним виробленням рекомендацій щодо зміни лімітів для регіонів стосовно присутності банку, галузей економіки, продуктів, видів застав тощо.

Безперервність процесу оптимізації кредитних ризиків дозволяє банку сформувати ефективну систему лімітування та резервування, яка разом із системою оцінки кредитоспроможності позичальника є основою ухвалення рішення про кредитування в наступному циклі оптимізації кредитного портфеля [5].

Зниженню досить значних кредитних ризиків може сприяти доступ до інформації про позичальника щодо виконання ним фінансових зобов'язань, а також максимально точне визначення кредитоспроможності клієнта [6]. Як засвідчує практика, найоптимальнішим варіантом вирішення цієї проблеми є створення спеціалізованих інститутів з надання послуг щодо формування та обігу кредитних історій – кредитних бюро.

Важливим напрямом удосконалення інституційного забезпечення управління кредитним ризиком банків в умовах рецесії та кризи є створення Фонду акумуляції й викупу проблемних боргів.

Оптимізація структури й цілеспрямоване формування кредитного портфеля є відносно новими напрямками в науковій літературі, особливо в дослідженнях вітчизняних авторів, і тому заслуговують особливої уваги. Управління кредитним ризиком банку на рівні портфеля передбачає оцінку сукупного кредитного ризику портфеля банківських кредитів, а також визначення оптимальної структури кредитного портфеля з урахуванням обмеженості кредитних ресурсів банку [2].

Весь процес формування кредитного портфеля можна розбити на три етапи.

Перший етап – формування системи лімітів кредитування відповідно до цілей і стратегії кредитної політики банку. Встановлення лімітів кредитування є основним способом контролю формування кредитного портфеля, що використовується для зменшення кредитного ризику і поліпшення довгострокової життєздатності банку.

Другим етапом є відбір конкретних об'єктів кредитування для включення в кредитний портфель. Відбір здійснюється, як правило, на основі оцінки кредитоспроможності позичальників.

Третій етап – аналіз стану кредитного портфеля й оперативне управління виявленими відхиленнями від оптимального стану, тобто поточний моніторинг стану кредитного портфеля.

Отже, досліджено шляхи підвищення ефективності управління кредитними ризиками банку. Розглянуто перспективні напрями та концептуальні засади вдосконалення процесу управління кредитними ризиками банку, що дозволяють оптимізувати кредитний портфель банку.

*Наук. керівн. Жукова О. К.*

-----

**Література:** 1. Довгань Ж. Управління кредитними ризиками банків в умовах економічної кризи / Ж. Довгань // Вісник НБУ. – 2010. – № 8. – С. 52–55. 2. Д'яконов К. М. Оптимізація ризику кредитного портфеля банку / К. М. Д'яконов // Наука й економіка. – 2010. – № 2. – С. 35–41. 3. Д'яконов К. М. Концептуальні засади удосконалення механізму управління кредитним ризиком в банку / К. М. Д'яконов // Фінанси, учет, банки. – 2010. – № 1(16). – С. 164–171. 4. Урсуленко Г. В. Базель II: моделі оцінки кредитного ризику на основі методології VaR / Г. В. Урсуленко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 8. – С. 43–46. 5. Дзюблюк О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / О. Дзюблюк // Журнал європейської економіки. – 2010. – № 1. – С. 108–125. 6. Корнєєв В. В. Управління кредитними ризиками комерційних банків в умовах фінансової кризи / В. В. Корнєєв, С. В. Пасько // Наука й економіка. – 2011. – № 1(21). – С. 38–43.